

Skal det kunne betale sig at arbejde?

/Gert Møller, Forstander på Korsør Produktions-Højskole

Siden Finanslovsforslaget for 2017 blev fremsat i august er der én sag, der mere end alle andre, tror jeg roligt, jeg kan sige, har optaget sindene rundt omkring på Danmarks produktionsskoler. Nemlig at man foreslår at harmonisere den skoleydelse, produktionsskolernes elever modtager, til SU-niveau. Det vil helt konkret sige, at ydelsen for de unge over 18 år sættes ned og, at den for de unge under 18 år helt forsvinder, ligesom unge under 18 år heller ikke modtager SU.

For den del af befolkningen, der ikke kender produktionsskolernes pædagogiske ide i detaljer, lyder det vel helt rimeligt. Hvorfor skal nogen unge have mere end andre? For os, der har vores dagligdag på en produktionsskole er sagen dog mere kompliceret. Jeg vil faktisk gå så vidt som til at sige, at den foreslåede ændring kan blive katastrofal. Det skal jeg prøve at forklare nærmere.

Hvorfor skoleydelse

For hvorfor er det nu lige, at de unge på produktionsskolerne får en skoleydelse, der pt er højere end SU'en? Det er fordi, at produktionsskoleformen er opstået som et tilbud til de unge, der ikke profiterer af den skolegang, ungdomsuddannelserne tilbyder, men som derimod har glæde af at arbejde og lære i en praktisk og virkelighedsnær sammenhæng.

Derfor er produktionsskolerne da også bygget op omkring en række værksteder, der fungerer på

arbejdsmarkedslignende vilkår. De producerer varer og serviceydelser, som de sælger til eksterne kunder, eller som skolen selv skal bruge i den interne drift. Eleverne er med i produktionen, de er en del af arbejdsfællesskabet og får derfor også løn i form af skoleydelsen – eller 'arbejdsydelsen', som det måske rettere burde hedde.

Ydelsen er nemlig den sum penge, som den unge får, fordi han eller hun deltager i arbejdet. Deltager de unge ikke, kommer de for sent eller udebliver uden gyldig grund. Ja så bliver der trukket i beløbet.

Arbejde og løn hænger sammen

Og vi ser jo, at det med at gå på arbejde fungerer for den gruppe unge, der har lyst til at lave noget praktisk. Personligt har jeg kendt mange unge, der var dødtrætte af skolen og havde et mildt sagt ustabil fremmøde. Men de samme unge havde eftermiddags- og weekendarbejde henne på tanken, på den lokale McDonalds eller et helt tredje sted. Der kom de til tiden, lavede det de skulle, udviste ansvar og samarbejdsevner. Og så fik de selvfølgelig deres løn.

Jeg spørger mig selv: Ville man uden videre kunne fjerne lønnen og stadig se den sammen mødestabilitet, ansvarlighed og vilje til samarbejde? Mon ikke svaret ville være det samme som, hvis jeg spurgte jer, kære læsere: Ville I uden videre fortsætte med jeres daglige arbejde, hvis nogen fandt på, at det var smart at tage lønnen fra jer? Selvom jeg er glad for mit arbejde, så ved jeg i al fald godt, hvad jeg selv ville svare.

Skoleydelsen er simpelthen en uadskillelig del af det pædagogiske koncept i produktionsskolen: At være i en sammenhæng, der ligner arbejdsmarkedet så meget som muligt, og hvor arbejde og løn naturligvis hænger sammen.

Begrundelsen for forslaget

Lovforslaget om at "harmonisere" skoleydelsen med SU'en begrundes i at "ydelsesniveauet dermed i mindre grad vil kunne danne grundlag for

uddannelsesvalget". Med andre ord: Man ønsker ikke, at de unge vælger produktionsskolen fordi, de der ville få flere penge end på f.eks. teknisk skole.

Nu er det imidlertid sådan, at ingen unge kan vælge produktionsskolen sådan bare, fordi de har lyst. Et produktionsskoleforløb er udelukkende for de unge, der er mellem 16 og 25 år, ikke har gennemført en ungdomsuddannelse og er erklæret ikke-uddannelsesparate.

Så når man er bange for, at de unge strømmer ind på produktionsskolerne på grund af pengene, så må vi sige, at det kun er teoretisk muligt for en meget lille del af en ungdomsårgang. Personligt har jeg da heller aldrig hørt om unge, der ønsker et produktionsskoleforløb fremfor f.eks. en tømreruddannelse. Det er lige omvendt. De kommer på produktionsskolen, fordi de ikke pt kan klare kravene på tømreruddannelsen. Ved at arbejde på skolens værksteder, kan de måske få lyst til at være tømrer eller murer eller cater, og få det gåpåmod, der skal til for overhovedet at stille efter en uddannelse.

Pisk og gulerod

I udgangspunktet kan skoleydelsen for nogle elever være den gulerod, der skal til, for at de overhovedet går hjemmefra hver morgen. Og samtidig er det den pisk, der får dem til at blive: Hvis de udebliver uden gyldig grund, hvis de ikke deltager, så bliver der trukket i ydelsen. Den udleveres ikke bare automatisk. Sådan en kombination af pisk og gulerod er et gennemprøvet koncept – og det virker.

Med forslaget forsvinder både pisk og gulerod for de unge under 18 år. Og for de unge på 18 og derover, er der kun pisk tilbage. Der kan nemlig stadig trækkes i beløbet. På den måde stiller man de unge, som nogle ynder at kalde 'de udsatte' i en endnu mere udsat position end deres kammerater på andre uddannelser.

Ja, det skal kunne betale sig at arbejde!

Annulerer man skoleydelsen, så stiller man derfor samtidig spørgsmål ved produktionsskolens formål, nemlig at være en uddannelsesvej for den gruppe unge, der ikke umiddelbart kan gå den lige vej til uddannelse og arbejde. Man fratager skoleformen et vigtigt pædagogisk redskab. Og man anerkender ikke dens pædagogiske omdrejningspunkt: Praktisk arbejde og produktion i et forpligtende arbejdsfællesskab, hvor unge kan lære noget om arbejdslivet – f.eks. at det kan betale sig at arbejde.

Heldigvis er der mange – også politikere – der råber vagt i gevær. Lad os håbe, at det hjælper. Det vil være godt for de unge, og det vil være godt for samfundet.

